СВЯТО-УРОК У ШКОЛІ

Методичний посібник

на допомогу вчителеві музичного мистецтва

Мелітополь, 2014 рік

СВЯТО-УРОК У ШКОЛІ

Методичний посібник

на допомогу вчителеві музичного мистецтва

Мелітополь, 2014 рік

Свято-урок у школі. Методичний посібник на допомогу вчителеві музичного мистецтв / авт..-укл. Г.М.Чілікіна. – М.: 2014. – 31

Схвалено для використання у навчально-виховному процесі кафедрою теорії та методики і музичної освіти та хореографії Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького (протокол №1637 від 27.04.2014р.)

Автор-укладач Г.М.Чілікіна – вчитель музичного мистецтва Вознесенської гімназії «Орієнтир»

Рецензенти:

Назаренко І.М. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри теорії і методики музичної освіти та хореографії Мелітопольського державного педагогічного університету ім. Богдана Хмельницького;

Назаренко О.В. – директор Будинку дитячої та юнацької творчості Мелітопольської районної ради Запорізької області.

Відповідальний за випуск – Г.М.Чілікіна

У посібнику подано методичні рекомендації для проведення гурткових занять у стилі фольклору. Різні типи занять до теми "Свято-заняття під час роботи у вокальному гуртку".

Посібник складено для керівників гуртків, вчителів, студентів педагогічних навчальних закладів.

ЗМІСТ

ВСТУП……5
РОЗДІЛ 1. МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ЗАНЯТЬ …….6
1.1. «Свято-заняття під час роботи у вокального гуртку»……..5
РОЗДІЛ 2. ОРІЄНТОВНІ РОЗРОБКИ ТЕМАТИЧНИХ ЗАНЯТЬ ПРИСВЯЧЕНИХ ОБРЯДОВИМ СВЯТАМ……9
2.1. Чистий четвер……...……9
2.2. Зелена неділя……12
2.3. Івана Купала…….15
2.4 День сонця…….18
2.5. День теплого Олексія……..25
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ…….30

ВСТУП

Фольклор є одним із найширших понять культурології. В широкому розумінні фольклор ототожнюють із поняттям народна творчість, яка охоплює явища динамічної (словесні, музичні, видовищні, пластичні витвори) та статичної культури (прикладне мистецтво, народна архітектура), а також пов’язані з ними культурні практики.

Поширенішим є вузьке розуміння фольклору як сукупності вербально-динамічних явищ народної творчості. Такого, "вузького", розуміння фольклору дотримуватимемося й ми в цьому нарисі. Щодо сутності фольклору (на відміну від "високої" та "масової" культури), пошлемося на думку сучасного американського культуролога М .Белла: "Фольклор... це культура щоденного життя. Творці фольклору мають справу з буденним життєвим досвідом. Вони та їхня аудиторія – завжди поруч, їх пов’язує увесь масив традиційного буття, що тримає разом дану спільноту, покоління за поколінням... Творці фольклору використовують перевірені віками прийоми та зразки, натомість аудиторія чекає від творців слідування тим "конвенціям", що виникли в давнину й добре слугували їм увесь час. Отже, фольклор – це культура безперервності, керована традиціями та сподіванням, що життя, яким спільнота живе віддавна, триватиме незмінно"

Народні звичаї охоплюють усі ділянки громадського, родинного і суспільного життя. Звичаї – це ті неписані закони, якими керуються в найменших щоденних і найбільших всенаціональних справах. Звичаї, а також мова – це ті найміцніші елементи, що об’єднують окремих людей в один народ, в одну націю. Звичаї, як і мова, виробилися протягом усього довгого життя і розвитку кожного народу.

МЕТОДИЧНІ РОЗРОБКИ ЗАНЯТЬ

"Свято-заняття під час роботи у вокальному гуртку"

Нині існують два наукових підходи до керівництва творчими процесами у школі: опанування учителем алгоритмів творчого процесу, побудова певних моделей відповідних творчих вирішень та створення найсприятливіших умов для творчої діяльності учня. Саме завдяки педагогічній творчості керівника гуртка, на думку С.Сисоєвої, і створюються сприятливі психолого-педагогічні умови для формування та розвитку творчої особистості дитини в навчально-виховному закладі.

У педагогічній літературі визначають декілька рівнів творчої діяльності керівника щодо підготовки його до заняття або позакласного заходу. Пропонуємо кілька концепцій такого поділу на рівні, які можуть стати Вам у пригоді при визначенні своєї позиції та при підготовці до навчально-виховного процесу.

М.Поташник визначає такі рівні Творчої діяльності керівника:

1) знаходження оптимального варіанта заняття гуртка на рівні аналізу й використання методичних порад;

2) конструювання оптимального варіанта заняття на рівні поліпшення або раціоналізації;

3) конструювання оптимального варіанта заняття в існуючих варіантах на основі принципово нового вирішення.

В.Кан-Калик визначає рівні творчої діяльності педагога залежно від його вміння керувати шкільною аудиторією:

1) рівень елементарної взаємодії дитини з гуртка (за шаблоном);

2) рівень оптимальної діяльності дитини під час гурткового заняття ;

3) евристичний рівень (педагог використовує творчі можливості);

4) рівень повної самостійності діяльності вихованців.

С. Сисоєва вважала, що творча діяльність керівника гуртка реалізується через такі підсистеми: дидактичну, виховну, організаційно-управлінську, громадську, методичне самовдосконалення.

Відповідно до зазначених рівнів та критеріїв творчої діяльності педагога можна творчо використати запропоновані Вашій увазі розробки, основані на матеріалі народознавства та фольклористики. Зміст розроблених занять дав змогу вихованцю не тільки ознайомитися а музичною грамотою та вивчити пісню, а й передати свої враження від музики та пісні через малювання, аплікацію, драматизацію, декламування, рухи, гру у танці тощо і - що дуже важливо - мислити. З-посеред відомих форм роботи щодо ознайомлення учнів з народознавством на уроці пропонуємо дві альтернативні: заняття-свято (це заняття на сцені, де завдяки співу, танцям, іграм, розповідям діти дізнаються про життя та побут українського народу, його героїчне історичне минуле)та спарене заняття (музики й малювання, музики і праці, музики й літератури).

Щомісяця у гуртку проходить тематичне заняття присвячене тому чи іншому обрядовому дійству. Такі заняття бажано проводити спаровано, зіз заняттями народознавства, літератури тощо. Зміст запропонованого заняття враховує народознавчі принципи (домінуючі серед них: людинознавчий, народознавчий, самодіяльності, самовираження, самовиховання), які мають багато спільного з педагогічними принципами Вальдорфської школи де вихованець має можливість на занятті реалізувати свої творчі задатки через імпровізацію у раніше названих видах діяльності (див.розробки занять присвячених Чистому четвергу та святу Івана Купала). Наприкінці місяця

дана тематика має об'єднати декілька гуртків і стати загальним святом (див. розробки проведення "Дня Сонця", "Дня тварин" і "Свята сопілкаря").

До загально шкільних свят дітям надається можливість самостійно підготувати костюми, імпровізаційно виконати певну обрядову пісню, текст, а також поєднатися у творчі групи при відтворенні тієї чи іншої обрядової ситуації. Такі свята стають у школі святами творчості, самоствердження, самореалізації та поваги до товаришів.

ОРІЄНТОВНА РОЗРОБКА
ТЕМАТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ
ПРИСВЯЧЕНОГО ОБРЯДОВОМУ СВЯТУ
«ЧИСТИЙ ЧЕТВЕР»

План заняття

1. Введення вихованців у тему заняття та розспівування 5-го й 7-го такту пісні "Зеленая веснонька" (слова М.Підгірянки, музика в обробці Р.Новосада).

2. Музична грамота. Половинні ноти. (На дошці розписані контрольні моменти: Робота з інструментом за бажанням учителя.)

3. Співання дітьми пісні "Зелена веснонька" та народної пісні "А вже весна". (У кожного на парті - надруковані тексти пісень. Мелодична та ритмічна імпровізація на тріскачці, бубні, барабані, трикутнику, металофоні.)

4. Музична література. Учитель ознайомлює з композитором за бажанням (подає короткі відомості з біографії і творчого доробку),

добираючи для цього ілюстративний матеріал, який відповідав темі уроку.

5. Слухання духовної пісні "Отче наш". Дібрати до мелодії наочні засоби, навчання. Під час слухання - розвивати вміння учнів висловлювати свої думки про мелодію музики і давати їй естетичну оцінку. Аналізуючи музичні твори - виявляти в них домінуючі засоби музикального вираження: ритм, інтонацію, темп, мелодію, тембр, динаміку, лад.

Керівник співає:

Зеленая веснонька пишно йде.
Пташечки із вирію нам веде.
Розсіває в полі ярий світ

Під тим небом синім, як граніт.

Педагог уточнює зміст пісні, пропонує назвати весняні обрядові Свята. Ознайомлює зі змістом обрядового свята "Чистий четвер":

- Щоб зустріти Великдень, потрібно пройти фізичне та духовне очищення. Фізичне - то сорокаденний піст перед Великоднем, а духовне - це осмислення людиною свого буття на землі. До духовного очищення ще належить сповідь, яка відбувається в Чистий четвер (за два дні до Великодня). Сповідатися можна й у Великодню суботу.

Великдень - це символ торжества правди, а свято Чистого четверга - то день чистоти. До цього свята бажано все в домі прибрати, випрати, випрасувати, - і тільки після цього дозволяється розмальовувати яйця та пекти паски. У свято Чистого четверга чекають до господи самого Бога, і вважається, що він очищає від усякої скверни саме ту. оселю, де людина пройшла духовне та фізичне очищення. На Слобожанщині в цей день співають таких духовних пісень: "Темна нічка", "Весь день мне нет покоя", "Нічний гість", а також читають "Отче наш". У перших трьох текстах мова йде про те, що слід нагодувати, напоїти, одягти всіх голодних та спраглих, подати хліба-води всім, хто зайде в цей день до хати.

У день Чистого четверга вбираються молодиці та дівчата до найкращої господині. Вони діляться секретами писанкарства, і, розмальовуючи яйця, співають молитви, пісні про життя та весну.

Керівник пропонує дітям послухати весняний текст:

Зелена веснонька, любий час,

Ластівки щебечуть раз у раз.

Бджілоньки літають по садках,

Медочок збирають на квітках.

Після аналізу тексту діти виконують вправи на розспівування 5-го та 7-го такту, дітям дозволяється імпровізувати рухи. При цьому керівник звертав увагу на виконання цієї мелодії на сопілці.

Далі пропонує звернута увагу на половинні ноті. Після цього діти розповідають, які елементи розпису на яйцях вони знають. Розповідаючи, діти малюють.

Підсумовуючи відповіді гуртківців, педагог розповдає, що писанки є символом вічного життя, пропонує за рядами або за бажанням, а далі - всім разом проспівати пісні "Зелена весснонька", «А вже весна»

"А вже весна, а вже красна,	(Діти рухаються по колу)
Із стріх вода капле.	(Тричі)
Молодому козакові	(Виходять у коло троє)
Мандрівочка пахне.	(Тричі)
Помандрував козаченько	(Виходять у коло ще троє)
У чистеє поле	(Тричі)
За ним іде дівчинонька:	(Усередині кола рухаються
"Вернися, соколе".	зигзагом, як струмочок.

Після ознайомлення з музичною літературою діти слухають духовну пісню "Отче наш". Керівник пояснює, як треба поводитися під час її виконання.

ОРІЄНТОВНА РОЗРОБКА

ТЕМАТИЧОГО ЗАНЯТТЯ,

ПРИСВЯЧЕНОГО ОБРЯДОВОМУ СВЯТУ

"ЗЕЛЕНА НЕДІЛЯ"

План заняття

1. Введення вихованців у тему заняття та розспівування 1-го та 7-го такту пісні "Діточий жах" (слова й музика Р.Новосада).

2. Музична грамота. Паузи. Нота а крапкою. На дошці розписані контрольні моменти. Робота з інструментом за бажанням педагога.

3. Співання дітьми пісні "Діточий жах" та української ліричної пісні «Їхав, їхав козак містом» або «Зеленеє жито». У кожного на парті - надруковані тексти пісень. Мелодична та ритмічна імпровізація на тріскачці, бубні, барабані, трикутнику.

4. Музична література. Учитель ознайомлює з композитором за бажанням (подає короткі відомості а біографії і творчого доробку), добираючи для цього ілюстративний матеріал, який відповідав темі уроку.

5. Слухання стрілецької пісні "Ой у лузі червона калина" (на слова С.Чарнецького). Під час слухання - розвивається вміння у дітей висловлювати свої думки про мелодію музики і давати їй естетичну оцінку. Аналізуючи музичні твори – гуртківці вчаться виявляти в них домінуючі засоби музикального вираження: ритм, інтонацію, темп, мелодію, тембр, динаміку, лад.

Керівник співає:

Всю землю сонце гріє

І зеленить сади,

Радіють малі діти.

Скачуть через рови.

Аналізуючи зміст, педагог пропонує дітям розповісти про літні обряди. Розповідає дітям про зміст обрядового свята "Зелена неділя", яка святкується на сьомий тиждень (на 50-й день) після Великодня. Свято приурочене до певних змін у природі, а також до трудової діяльності людини: уже висадили розсаду городини, посадили картоплю, висіяли насіння решти культур - і в нагороду за нелегку працю людини навкруги все радісно зазеленіло. Тим-то свято й має назву Зелене або Зелена неділя, бо припадає на неділю. Існують іще дві давні назви: Русальна неділя або Клечальна неділя. Русальна - бо, за народним повір'ям (язичницьким), у цей день нематеріальні сиди природи (тобто ті, які мають тільки дух, а не мають тіла) набирають видимої форми (тобто – матеріальної): наприклад - Русалка і їй подібні духи. Клечальна - тому, що в цей день оселя та подвір'я прикрашають клечанням (тими рослинами, які мають найбільше листя). Найбільшу силу оберегу серед клечання мають: серед трави - лепеха (аїр), серед кущів - калина, серед дерев - клен. У християнських же традиціях це свято має назву Трійці. За народним тлумаченням, у цей день разом зустрічаються Природа, Людина і Космос. Зелена неділя - це торжество єдності природи, людини і вічної мудрості, які . благословляють землю на її плодоносне майбуття.

Найпоширенішими традиціями цього дня є прикрашання оселі зеленню, а також хороводи навколо дерева (бажано, щоб вони були приурочені кожному дереву або принаймні тим, які мають найбільшу силу захисту людини від злих духів: калина, клен). Традиційно в цей день молодь ушановує дерева, квіти і навіть русалок. Обряд вшановування русалок називають "водити русалку по селу". (Розповідь можна поділиш на декілька

частин, з яких основна належить керівнику, а решту становлять доповнення вихованців).

Після розповіді педагог пропонує послухати одну з пісень, яку виконують у цей день. Співав першу строфу:

Подув весняний вітер.
Від сонця б'є вже жар.
Веселий усміх личка -
Це молодечий дар.

Для виконання другої та третьої строф керівник грає мелодію на сопілці. Після аналізу вмісту першої строфи педагог розспівує з дітьми 1 -й та 7-й такти.

Після розспівування керівник ознайомлює вихованців з матеріалом музичної грамоти: паузи, нота з крапкою (за бажанням навчає грати на сопілці). Потім педагог пропонує дітям провести хоровод з використанням тексту і мелодії пісні навколо персонажів того чи іншого дерева.

Під час ознайомлення з музичною літературою та слухання стрілецької пісні "Ой у лузі червона калина" керівник пояснює, що означав для українця символ калини.

Наприкінці заняття діти плетуть віночки або виконують аплікації з трави та листя і співають українську ліричну пісню "Їхав, їхав козак містом" або "Зеленеє жито".

ОРІЄНТОВНА РОЗРОБКА

ТЕМАТИЧНОГО ЗАНЯТТЯ,

ПРИСВЯЧЕНОГО ОБРЯДОВОМУ СВЯТУ

"ІВАНА КУПАЛА"

План заняття

Рис. 1 Проведення свята «Івана Купала»

1. Введення гуртківців у тему заняття, розспівування І - 4-го та 9 - 12-го такту пісні "Дощик" (слова О.Олеся, музика Р.Новосада).

2. Музична грамота. Ключові знаки. Тривалості нот. На дошці розписані контрольні моменти. Робота в інструментом за бажанням педагога.

3. Співання дітьми обрядових пісень «Дощик» та "Вечір". У кожного на парті надруковані тексти пісень. Мелодична та ритмічна імпровізація на тріскачці, бубні, барабані, трикутнику.

4. Музична література. Керівник ознайомлює з композитором за бажанням (подає короткі відомості з біографії і творчого доробку), добираючи для цього ілюстративний матеріал, який відповідає темі заняття;

5. Слухання української ліричної пісні "Ой у вишневому садочку". Дібрати до мелодії наочні засоби навчання. Під час слухання розвивати вміння дітей висловлювати свої думки про мелодію музики і давати їй естетичну оцінку. Аналізуючи музичні твори - виявляти в них домінуючі засоби музикального вираження: ритм, інтонацію, і, мелодію, тембр, динаміку, лад.

Керівник співає:

Роси, роси, дощику, ярину!
Рости, рости, житечко, на лану!
На крилечках, вітрику, прилети!
Колосочки, золотом обмети!

Аналізуючи зміст проспіваного тексту, педагог пропонує назвати літні народні обрядові свята, ознайомлює з обрядовим дійством свята Івана Купала:

- День Івана Купала святкується 7 липня. Це свято є уславленням неживої природи вогню, землі, води. Жертва воді відбувається за допомогою таких обрядів: кидання пучечків квітів у криницю, кидання вінків та Марени у воду, співання та читання закличок до дощу, обливання водою та купання на сході сонця в річці.

Керівник пропонує послухати одну а пісень-закличок до дощу, яка виконується на Івана Купала:

Роси, роси, дощику, ярину!
Рости, рости, житечко, на лану!

На кралечках, вітрику, прилети!
Колосочки золотом обмети!

Як достигне житечко на лану,
Прийдуть люди жатоньки ярину.
Блискавками косоньки заблищать,
Золотими кобзами забряжчать.

Після аналізу змісту керівник проводить розспівування 1 - 4-го, та 9 - 12-го тактів, дозволяючи дітям при цьому імпровізувати рухи.

Далі педагог на дошці розглядає складні моменти музичної грамоти: ключові знаки та тривалості нот.

Після цього керівник розповідає про традиції використання хороводів на свято Івана Купала.

1. На Івана Купала є традиція або облитися водою, або викупатися. Так ось, на Слобожанщині, перед тим як увійти в річку, водячи хоровод, співають пісню: "Ой на Івана на Купала та купався Мувсій". Під час цього хороводу змушують усіх присутніх викупатися - і саме хороводом заходять у воду.

2. Водять хороводи навколо вогню, при цьому співають пісні про кохання. Після такого хороводу перестрибують через вогонь, що означає позбавлення від усього поганого, що може чекати людину. Стрибаючи, замовляють любов, мир, дружбу.

3. Водять хороводи навколо Марени (негативного персонажу, якому можна віддати зло та погані вчинки), віддаючи їй усі дівочі вади через слова пісень. Мелодична та ритмічна імпровізація на тріскачці, бубні, барабані, трикутнику. Педагог звертав увагу на виконання мелодії пісні на сопілці.

Імпровізація рухів.

4. Водять хороводи навколо персонажа Дощу, персонажа Івана, а на Слобожанщині водять хороводи навколо персонажа Барвінка. У цих персонажів просять яскравих квітів, красивої землі, доброго врожаю, гарної погоди. Педагог пропонує дітям виконати хоровод-танець дощу, співаючи при цьому нову пісню. Персонаж вибирають за бажанням.

Керівник гуртка дає знання про музичну літературу відповідно до даної тематики. А далі гуртківці слухають народну ліричну пісню "Ой увишневому садочку". Під час слухання діти розмальовують саме ті маски, які б вони хотіли кинути в купальське багаття.

Наприкінці заняття діти співають ліричну народну пісню "Вечір", імітуючи при цьому танцювальні рухи навколо уявного багаття.

ОРІЄНТОВНА РОЗРОБКА ОБРЯДОВОГО СВЯТА

"ДЕНЬ СОНЦЯ"

План заходу

(проводиться з дітьми 11-15 років, які поділені на групи

11-12 років, 12-13 років, 13-14 років та 14-15 років)

Зал святково прикрашений.

На сцену виходять діти 12-13-ти років і ведуть хоровод «А вже весна» (слова й мелодія народні):

"А вже весна, а вже красна,

Із стріх вода капле.

Молодому козакові

Мандрівочка пахне.

Помандрував козаченько

У чистее поле.

За ним іде дівчинонька:

«Вернися, соколе»,

Далі вони ведуть хоровод із притупуванням під спів пісні "Сонечко"

"А вже красне сонечко

Припекло, припекло:

Ясне щире золото

Розлило,розлило.

Ой сонечко, батечку,

Догоди, догоди;

А ти, земле, матінко,

Уроди, уроди!"

Вибігають діти 11-12 років. І-ща дитина читає закличку до сонця:

Сонечко, сонечко, засвіти, засвіти!

Сонечко, сонечко, звесели, звесели!

Сонечко, сонечко, весну, літо запроси!

Усі діти, які на сцені, промовляють:

Бий, дзвоне, бий!

Холод зимовий розвій

2-га дитина:

Вигрій, вигрій, сонечко.

Нам широке полечко!

Вийди, вийди, сонечко,

На наше подвір'ячко,

На бабине зіллячко!

Там дід косить,

Сонця просить.

Ведуча:

- Сонечко - це символ тепла, радості, життя. Дня кожного народу це символ миру, оберіг життя. Сьогодні ми з вами поговоримо про символи весни, а також про весняні обряди.

Першим весняним святом у народному календарі є свято Ягівки, або Ярівки від назви "Яр" - Сонце. На Ягівки (Ярівки) збирається молодь, узявшись за руки, водить хороводи.

Рис. 2 Свято «День Сонця»

Виходять діти 13-14 років і ведуть хоровод "Подоляночка":

"Десь тут була подоляночка,

Десь тут була молодесенька.

Тут вона впала,

До землі припала.

Ой встань, устань, подоляночко!

Ой встань, устань, молодесенька!

Умий личко так, як ту скляночку!

Біжи до Дунаю, візьми ту, що скраю!»

(Подоляночка сидить у центрі. Потім устав, прикрашається, танцює в колі, йдучи у протилежний бік по відношенню до руху кола. Пританцьовує навпроти кожного. На слова "біжи до Дунаю" всі тікають).

Ведуча:

- Цей танок закликає водицю напоїти наснагою землю. Головним персонажем веснянок є красуня-весна. Вона веде молодь у поля, де збирають зелень на віночок. Віночок - це символ сонця й оберіг людини від темних сил. Ходити по колу - також традиція: вона заряджає людей сонячною енергією, дає силу для весняних робіт.

Виходять діти 12-15 років і утворюють три кола одне не сцені, друге і трете - під сценою, - і ведуть хоровод "Весна іде".

"Весна іде, весна іде,

Весну вітаймо, діти.

Весна пісні нам принесе,

Вінки чудові, квіти

Ставаймо хутко парами,

Хлопці і дівчата.

Та й підемо ми радісно

Весну-красну стрічати.

Як сонечко на небі тім,

По колу вирушаймо,

Пісні дзвінкоголосії

Про весноньку співаймо.

Тепер отак рівнесенько

Простягнемось рядочком:

Покажемо, як журавлі

Летять до нас шнурочком"

Ведуча:

- Існує ще одна традиція заряджатися енергією від сонця: це - проведення ігор, у яких також є рухи по колу.

Виходять діти 11-12 років - проводять гру "Квочка". Виходять діти 12-13 років - проводять гру. "Лис"

Ведуча:

- Наступним весняним святом є День птахів (або Сорок – жайворонів). Традиція цього свята – це звертання до птахів або закликання їх. Птахи - це символи весни.

Виходять діти 11-12 років.

Хлопчик (читає):

- Ой чого ж ти, жайвороне,

- Рано в вирію вилітав?

Ще на горах сніженьки лежать.

По долинах криженьки стоять.

- А я тії сніженьки крильцями розжену,

- А я тії криженьки ніжками розтопчу!

Дівчинка (читає):

Весна майнула теплим духом до хат.

Жайворон-жайворонок прилітав до нас.

На крилах для лісу, одежу для шат.

Квіт на розмаїття та літо шле до нас.

Ведуча:

- Це були звертання до птахів. А тепер послухайте закличку до птахів.

Хлопчик:

Лети, лети, жайворонку,

Лети, птах, до нас:

Зима надоїла, - кличемо на весь глас.

Зима надоїла, хліб увесь поїла..

Лети, лети, жайворон, ой лети до нас!

Ведуча:

- Традицією Дня птахів є лікування сміхом. Народна мудрість протягом року забороняє використовувати висміянки, а в цей день кожен має право проявити свої здібності у складанні гумористичних віршів.

Виходять четверо дітей 11-12 років.

1- ша дитина,: "Миколо, Миколо! Спина гола!"

1- га дитина: "Миколо, Миколо! Не боїшся макогона?"

2- тя дитина: "Виліз на драбину..і"

Усі: "...забив собі спину!" (Беруться за голову).

Виступають діти 12-13 років:

1- ша дитина: "Нечипор, Нечипор! Штани попоров!"

1- га дитина: "Сорочка дереться!..."(Беруться за голову).

Усі: "...Нечипор сміється!"

Ведуча оголошує конкурс, в якому беруть участь присутні в залі діти та їхні вчителі. Умова конкурсу: хто швидше на рахунок "один - два - три" за

опорними словами придумає жарт (журі – батьки).

а/ Коля, волочив, намочив, замучив, борщ.

б/ Іванюха, бик, корова, 700 поросят, гуси.

Журі підбиває підсумки, і оголошується наступний конкурс: хто швидше придумав частівку без опорних слів.

Після підсумків журі ведуча каже, що наступне свято веснянок - День тварин, або Теплого Олексія. У цей день співають пісень для хліборобів, пасічників, скотарів, а також рибалок. Оголошує конкурс: хто більше згадає пісень, у яких мова йде про трударів.

Наступний конкурс ведуча оголошує на кращий костюм і танок для персонажів – рибалки, пасічника, косаря, вівчаря. Час на підготовку до конкурсу - час, за який діти 14-15 років виконують хоровод "Зеленая веснонька" (одне коло - на сцені, друге - перед сценою):

Зеленая веснонька пишно йде,
Пташенят, звіряточок нам веде,
Розсіває в полі ярий цвіт,
Під тим небом синім, як граніт.
Зеленая веснонька - любий час:
Ластівки щебечуть раз у раз,
Бджілоньки літають по садках.
Медочок збирають на квітках.

Виходять ті, хто готував костюми. Для підготовки їм було запропоновано папір, сітку, лозу, шкур. Вони заходять у коло і виконують рухи на спів останньої строфи лісні "Зеленая веснонька":

Зеленая веснонько, красний світ,
Збираймося, діти, у похід.

Збираймося гуляти в поле, в гай

Там нас приголубить рідний край.

Журі підбиває підсумки.

Виходить Весна з Братами Місяцями. Вони утворюють ворітця, через які проходить молодь, співаючи пісню: «Знов зозулі голос чути в лісі...» Молодь проходить через сцену, попід сценою та виходить із заду.

На цьому свято закінчується. Ведуча дякує присутнім за увагу.

Рис. 3 Відзначення свята «День Сонця»

ОРІЄНТОВНА РОЗРОБКА ОБРЯДОВОГО СВЯТА

"ДЕНЬ ТЕПЛОГО ОЛЕКСІЯ"

План заходу

(проводиться з дітьми 11-14 років які поділені на групи

11-12 років, 12-13 років та 13-14 років)

Грає сопілочка мелодію "Два ведмеді". Виходять діти 12-13 років, співають:

Два ведмеді, два ведмеді
Горох молотили;
Два півники, два півники
До млина носили.
Цап меле, цап меле,
Коза насипає,
А горобчик, гарний хлопчик
На скрипочці грає;
Горобличка, гірка птичка,
Хатку замітає...

Ведуча:

- Сьогодні ми проводимо фрагмент обрядового свята, дня Теплого Олексія (це за християнською традицією). А ще його називають Днем трударя або Днем тварин (ці назви збереглися з язичницьких часів). У цей день збирається молодь і співав пісень про весну, про кохання, про сонечко, і обов'язково в них згадується кінь, віл та інші тварини. Діти 6-го класу співають:

Бігла кізка воду пити,

А цапочок - подивитись.

Впала кізка в ополонку,

А цапочок - за головку:

Смик догори!

Діти 11-12 років співають:

Зайчик в поле поскакав:

Видно пару вушок.

За ним песик - гав та гав.

Зловить за кожушок.

Зайчик в лісок поскакав:

Вже й не видно вушок.

За ним песик - гав та гав.

Не буде кожушок.

Ведуча:

- На Теплого Олексія величають вівчаря, пасічника, сіяча, орача, рибалку; співають їм пісень, водять хороводи, ворожать на приплід, на медоносний цвіт, приносять жертву бджолам та тваринам.

Пропонуємо вам подивитися жертовний танець, який виконують для того, щоб не хворіли тварини та щоб не пропадали з отари вівці і ягнятка, а з курятників - кури, гуси тощо.

На сцені й перед сценою діти двох 12-13 років ведуть танок-хоровод, демонструючи костюми, маски, підготовлені до цього свята, та імпровізуючи рухи тварин. У коло по черзі входять персонажі на слова тексту:

Там, у лісі, на долині,

Серед дикої ліщини ;

Уже в пари поставали.

Танцювати починали:.

Приспів:

І ведмеді, і лисиці,

І ворони, і зайці -

О, ті славні молодці!

Гей, танцюють жваво-жваво,

Скачуть вліво, скачуть вправо;

І задком, і передком.

Що аж курява кругом:

Приспів.

Суть жертовного танцю полягав в тому, що кожному персонажеві, який виходить у коло, найстаршій в колі (одягнений дідом) вішав на шию бублик на стрічці.

Ведуча

- Молодь вбирається в цей день в одній із хат, варять кашу, а потім проводять замовляння. (Пропонуємо подивитися сценку такого обряду).

На сцену виходить молодь, одягнена в українські костюми, - це діти 13-14 років. Вони йдуть розірваним колом і співають "Ой за гаєм-гаєм, гаєм зелененьким". Далі під спів вони імітують рухи, які відповідають змістові пісні. На слова "стала спочивати" імітують рухи розпалення вогника та варіння каші.

Коли пісня закінчиться, проводять гру "Нагодуй кашею". Правила гри: той, хто їсть, і той, хто годує, виконують рухи із зав'язаними очима. Отримує перемогу та пара, в якої було з'їдено три ложки каші за проміжок часу, коли проспівувалися слова "Ой за гаєм-гаєм, гаєм зелененьким".

Ведуча:

- Ця гра була на вправність та кмітливість. А перед грою-ворожінням колись задумувалося, щоб не було відбою на вечорницях.

Вважалося, що збудеться в того, хто три ложки з'їв.

Виконується наступна гра з дітьми11-12 років. Діти виходять на сцену з великим горщиком каші. Ведуча каже, що гра-ворожіння виконується в два етапи. На першому етапі кожен повинен з'їсти по ложці каші під час руху навколо горщика з кашею. Колись залишки цієї каші закопували на краю вулиці - як жертву землі. На другому етапі гри-ворожіння закопували цей горщик, і якнайбільша частина молоді повинна була під час цього закопування читати скоромовки або жертовний текст. Якщо текст прочитано одночасно з тим, як закопано горщик, то молода людина матиме протягом року пару та не матиме відбою від залицяльників.

Ведуча пропонує на першому етапі взяти участь дівчатам, а на другому - хлопцям.

Текст який треба прочитати:

Дівки-чарівниці
Закопали горщик каші.
Посеред вулиці.
Закопали горщик каші,
Ще й ракові клешні,
Щоб ходили парубки
Далекі й тутешні.

Ведуча:

- Ось на таких святах перевіряються фізична вправність і кмітливість. А майбутні свекрухи й тещі придивляються, до кого старостів восени засилати.

Рис. 4 Випікання жайворонків на свято «День теплого Олексія»

Ворожать у цей день і хлібороби, «вкопуючи в землю частину жайворонка, який зберегли від 20 березня (дня Сорок-жайворонів), проказуючи: "Пошли, Боже, урожай і на цей рік, щоб було що їсти і пташечці, і людині, і хробачкові". Наприкінці свята молодь проводить обрядовий танець "Вийшли в поле косарі":

Вийшли в поле косарі
Косить ранком на зорі.
Гей, нуте, косарі,
Бо не рано почали.
Хоч не рано почали
Та багато утяли.
До обіду покосили –
Гострі коси потупили
По обіді опочивали,
Потім коси поклепали...
Пополудні гребли сіно
І валочки клали щільно.
(Ходять по колу)

(Водять у повітрі правою рукою, ніби бруском по лезу)

(Ходять у зворотному порядку)

Учасники свята утворюють розірване коло і «шнурочком» виходять із залу. Ведуча дякує учасникам та присутнім за увагу.

Рис. 5 Члени гуртків. Активні учасники свят

ЛІТЕРАТУРА

1. Арчажникова Л. Профессия - учитель музики. - М., 1984.
2. Брилін Б. Вокально-инструментальные ансамбли. - М., 1990.
3. Васильєва Т. Українська вишивка. - К., 1993.
4. Верховинець В. Весняночка. - К., 1989.
5. Весільні пісні / Упор. М.Шубравська. - К., 1968.

6. Ветлугіна Н. Музичний розвиток дитини. - К., 1978.
7. Відгадай /Упор. Л.Гураш. - К., 1981.
8. Воропай 0. Звичаї нашого народу. - К., 1991.
9. Дем'янюк Т.Народознавство в школі. - К., 1993.
10. Дитячий фольклор. - К., 1986.
11. Закувала зозуленька. - К., 1989.
12. Ігнатенко П., Руденко В. Народознавство в школі. - К., 1990.
13. Кабалевский Д. Воспитание ума и сердца. - М., 1964. Кабалевский Д.
14. Как рассказывать детям о музыке. - М., 1990.
15. Кошиць О. Про українську музику та пісню. - К., 1993.
16. Крип'якевич 1., Гнатевич В. Історія українського війська / Видав І.Тикторик. - К., 1993.
17. Леонтович N. Практичний курс навчання співу у середніх школах України. - К., 1989.
18. Майданська С. Ой радуйся, земле! - К., 1990.
19. Митрополит Іларіон. Дохристиянські вірування українського народу. -.К., 1992.
20. Молчанов Ю. Первые уроки театра. - М., 1986.
21. Нечуй-Левицький І. Світогляд українського народу. -К., 1992.
22. Новосад Р. Сопілка. Співаних для дітей. - Варшава;Львів» 1940-1991.
23. Падалка Г. Учитель, музика, діти. -'К.-, 1982.
24. Ростовський 0. Керівництво процесом сприймання музики школярами. - К., 1990.
25. Скарби нашої пам'яті / Упор. М.Сікорська. - К., 1993.
26. Скрипник Г. Традиційні уявлення і вірування // Рад.шк.,1991№3
27. Скуратівський В. Берегиня. - К, 1987.

28. Скуратівський В. Місяцелік. - К, 1993.

29. Стельмахович М. Народна педагогіка. -К., 1993.

30. Стрілецькі пісні / Упор. І.Щербаков. - К, 1992.

31. Українські народні пісні / Упор. Г. Сидоренко. - К., 1964.- 4.1

Навчальне видання

Свято-урок в школі
Авт.-укл. Чілікіна Г.М.